

Posudek oponenta na dizertační práci Ondřeje Hníka :

„Kreativní interpretace jako didaktický problém“

Oponent : Doc. PaedDr. Radka Wildová, CSc.,
Katedra primární pedagogiky UK PedF v Praze

Předložená dizertační práce je věnována problematice proměny výuky čtení a literární výchovy na 1. stupni ZŠ (s předpokládaným vlivem na proměnu i 2. st. ZŠ) prostřednictvím využití kreativní interpretace literárních textů což zároveň umožňuje žákům přímo se na tvorbě textů kreativně podílet. Téma práce lze považovat za vysoce aktuální, nejen vzhledem ke známým závěrům mezinárodních výzkumů čtenářské gramotnosti PIRLS a PISA, ale především ve vztahu k současné proměně kurikula základní (primární) školy a uvedení RVP a školních vzdělávacích programů do školní praxe. Problematika, kterou se O. Hník pokusil řešit je tedy zároveň inspirací, jak lze v realitě školního vyučování cíle a předpokládané kompetence stanovené v RVP u žáků rozvíjet.

Cílem dizertace je vytvoření programu („*Kreativní interpretace*“), který cíleně podporuje rozvoj kreativity žáků při práci s texty včetně spoluúčasti na tvorbě-úpravě- literárního textu, což má pozitivní vliv nejen na samotné čtenářské aktivity jedince, ale působí velmi pozitivně na utváření postojů k četbě, k aktivnímu čtenářství, sekundárně tedy i k vlastnímu vzdělávání, jako k významné hodnotě. Společným jmenovatelem je zážitek z četby, aktivita žáka a jeho tvořivost. Cíl dizertace je jasně vymezen nejen ve vztahu k literární teorii, ale také ve vztahu k obecně didaktickému a oborově didaktickému pojetí školního vyučování a tedy i celkovému zpracování. Prezentovaný program, který je stěžejní částí celé dizertace je konkrétní didaktickou reakcí na požadovanou proměnu školní výuky a toto je třeba ocenit především, protože obdobných inspiračních zdrojů je absolutní nedostatek a právě tyto konkrétní inspirace mohou kurikulární reformu podpořit zásadním způsobem. Hodnotu dizertace tedy spatřuji především v této komplexně zpracované inspirativní dimenzi (i když další dimenze – např. literárně teoretická) zasluhují obdobné ocenění. V souvislosti s didaktickým pojetím celé problematiky by bylo možno upozornit na skutečnost, že navržený program by bylo vhodné evaluovat i z pohledu jeho aplikačně-realizační dimenze. Cílem dizertace však bylo jasně stanovené- připravit program (nehovoří se o realizaci programu a jeho evaluaci či případné úpravě po realizaci ve školní praxi) a proto lze považovat cíl dizertace za splněný. (Je totiž nepochybné, že O. Hník má rozsáhlé didaktické zkušenosti s didaktickou aplikací jednotlivých komponent zpracovaného programu, což je patrné především z metodických poznámek k jednotlivým aktivitám.)

Metody řešení dizertace jsou logicky provázané ve smyslu stanoveného cíle dizertační práce. O. Hník prokázal schopnost kritické reflexe odborných teoretických zdrojů a její využití pro analýzu zkoumaného problému. Předpoklady k vědecké práci splnil i z pohledu práce s různými odbornými zdroji, včetně poměrně rozsáhlého souboru zahraničních publikací. Prezentovaný program je zpracován tak, že jej učitelská veřejnost může kreativním způsobem využít ve školní praxi a to jak v samostatných jednotkách čtení a literární výchovy (doporučuje se delší časová jednotka než 45 minut), tak i jako východisko (či součást) projektové výuky, při které budou ještě intenzivněji využity mezipředmětové vztahy a podpořen globální pohled na okolní svět.

Výsledky dizertace je třeba posuzovat v několika rovinách. Zmíním především rovinu pedagogicko-didaktickou. Předložený program považuji za přínos pro školní praxi pro jeho

promyšlenost (časová strukturace, volba činností a jejich motivace), ucelenost při výběru různých žánrů a především formu prezentace, která je v této podobě uchopitelná (a tedy i využitelná) pro učitele v praxi. Využitelnost spatřuji však i v mimořádných a mimoškolních aktivitách (zájmové kroužky, prázdninové aktivity atd.).

Rovina literární tvoří součást komplexu hodnocení a i z tohoto pohledu považuji práci za zdařilou. O. Hník funkčně využil analýzu rozsáhlých odborných pramenů pro formulaci teoretických východisek práce, se kterými v dalších částech práce dále pracuje. Projevil schopnost teoretické diskuse nad odbornými prameny- v textu si klade otázky, na které hledá odpovědi a ty následně kriticky vyhodnocuje.

Předložená dizertace je přínosem pro kurikulární reformu základní školy, je inspirací pro současné i budoucí učitele. Z pohledu vědeckého přínosu lze ocenit schopnost vyhledat a kriticky analyzovat teoretické zdroje ve smyslu řešené problematiky, která právě pro 1. st. ZŠ je nedostatečně a nesystematicky zpracovaná.

Z hlediska formálního lze konstatovat, že práce je přiměřeně rozsáhlá, logicky strukturovaná. (Lze pouze upozornit na některé formální nedostatky – neopravené překlepy, nepřesnost v číslování podkapitol, nejednotnost v citování odborných pramenů, nedodržení anonymity některých jedinců. Tyto drobné nedostatky však nemají vliv na kladné hodnocení celé dizertace.) Oceňuji rozsáhlý poznámkový aparát, který deklaruje vysokou erudovanost autora v teoretickém i didaktickém zázemí řešené problematiky.

Dizertační práce splnila nároky na tento druh vědeckých prací a doporučuji ji k obhajobě před komisí a následnému udělení titulu „PhDr.“

K obhajobě kladu následující otázky, které mohou být vnímány jako podněty pro širší diskusi :

- 1. Jaké nároky klade na učitele realizace takto zpracovaného programu a jak toto podpořit již v pregraduálním vzdělávání učitelů? Jaká největší úskali autor vidí v aplikaci na 2. stupni ZŠ ?*
- 2. Jak efektivně využít média a výpočetní techniku v takto koncipovaném programu?*
- 3. Existují u nás (příp. v zahraničí) podobně orientované programy na podporu rozvoje četby a čtenářství využívající kreativní interpretaci či další obdobné aktivity pro žáky 2. stupně ZŠ ?*
- 4. V zahraničí se objevují stále častější polemiky o vhodnosti mezinárodního porovnávání výsledků v testech čtenářské gramotnosti. Jaké je Vaše stanovisko ? Které argumenty považujete za relevantní a které za irelevantní?*

V Praze, 5. 2. 2006

